

מעשה ממלך אחד שחיו לו בנים הרבה, ונתן המלך לכל בן שלטון בחבל ארץ אחר, ולא היו בניו נאמנים לו כלל. רק בן אחד היה לו למלך מאישה אחת שחיה אוחבה ביותר, וזוהי בן זה קרוב אליו, וזוהי מצטער שלא היו אחיו בנאמנות למלך כנ"ל. וזוהי אחיו שזנאים את הבן הנ"ל, וזוהי מבקשים תמיד להמיתו, ולא היה עולה בידם יען כי היה קרוב אל המלך כנ"ל וזוהי המלך שזמרו.

ויאמר המלך בליבו, מאחר וחפץ אנכי לחסותק מן המלוכה, אלמד בני זה תכסיסי מלכות, אגלה לו סודות המלוכה ואתן בידו המפה שקורין קעאר"ט, וישמור על הציפור שקורין פייגל"ע, אכתירו בכתר מלכות ויחל לכו על פיו, גם חשרים ואחיו בעלי השלטון.

וזהו מסדר המלך מאורע גדול כחתונה, ולא הזמין בו אלא בנו הנ"ל וכל חשרים בלבד, וזוהי משחקים לפני משרתיו, וזוהי שם שמחה גדולה. ויאמר המלך לבנו, בני אחובי, דע כי מיום זה וזלאה, כל שלטון הממלכה בידך, ויחל יסורו למשמעתך ואתה תפרנס את כולם. אולם עליך לחתנחל תמיד ע"פ הקעאר"ט הנ"ל, ולשמור על הציפור הנ"ל שלא תברח, ואז תשכיל בכל דרכך ואין מי שיעקבך, ואזוהי אף אני עמך.

ודע בני, כי נתתי זחובים לשר אחד, וזוהי עסק תמיד להכשילך לחעלים ולחעתיק הקעאר"ט הנ"ל, ולחרוג הציפור הנ"ל, ואם יצליח ימרוך בך כל אחיך וכל חשרים, עד שחכיסא ישמוט מתחתך ולא בקלות תחזור אליו רק בייסורים גדולים וגם אז אחיה עמך, וכשתצטער אצטער אף אני, אבל גם אשמח יען לא שמעת בקולי ואבד ממך הקעאר"ט והציפור הנ"ל.

וזהו הבן נשבע שיאחז בקעאר"ט הנ"ל וישמור הציפור הנ"ל. וישם המלך כתר מלכות על ראשו.

בפרק קמא דע"ז (כ' ע"ב) ה' מסיני בא ורח

משעיר למו הופיע מהר פארן מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן מלמד שהחזיר הקב"ה התורה על כל העולם, ולא רצו לקבלה עד שבאו ישראל וקבלה. ובמדרש (ספרי ברכה) אמר מלמד שהחזיר הקב"ה את התורה לבני עשו ואמר להם רוצים אתם לקבל התורה ואמרו לו מה כתיב בה אמר להם לא תרצח אמרו לו כל ברכות של אותו איש ועל חרבך תחיה אין אנו רוצים לקבלה, אמר לבני ישמעאל רוצים אתם לקבל התורה אמרו לו מה כתיב בה אמר להם לא תגנוב אמרו לו כל ברכותיו של אותו איש הוא יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו אין אנו רוצים לקבלה, ע"כ. בארו בזה הדברים אשר אמרנו כי מצות התורה שהם הפעולות האלהיות

מתיחסות אל ישראל, שלפי מעלת נפשם הם מוכנים אל הפעולות האלהיות והם ביחוד להם, אבל עכ"ם מצד חסרונם ופחיתותם אינם ראויים לפעולות האלהיות שהם המצות, וזוהו שהיה מחזיר התורה על כל אומה ולשון ועצם נפשם ממאן לקבל הפעולות האלהיות כי אם ישראל היו מוכנים לתורה מצד מעלת נפשם. אמנם במדרש ביאר כי לא בלבד שהם אינם מוכנים לתורה שהם פעולות אלהיות אבל יש בהם הכנה אל הפך זה, ורצה לומר כי עשו וישמעאל היו מוכנים אל פעולות שהם הפך התורה וזה מצד ההכנה שבהם, כי אין ספק שברכתם לפי מה שהם היו מוכנים אליה בעצמם. ומה שזכר הכתוב הוזה עשו וישמעאל, לומר כי עכ"ם ההם נפשם נוטה אל הקצה וכל שנוטה הכנת נפשו אל הקצה הוא רע. וזוהו ה' מסיני בא ורח משעיר למו הופיע מהר פארן, כי הש"י ראה כי פעולות התורה הם הם הדרכים הישרים הם דרכי ה', ראויים לאשר להם הכנה ממוצעת והיא התכונה הישרה, לא אל אשר תכונת נפשו נוטה אל הקצה ופעולות שלהם אינם ישרים, וזכר בשביל כך עשו וישמעאל שיש בכל אחד קצה אחד, כלומר כי אלו שתי אומות עכ"ם תכונת נפשם נוטה מן האמצע כל אחת לקצה אחד, לכן הם ממאנים לקבל התורה. וזוהו שאמר כי האחד כרפתו על חרבך תחיה לרצח, וישמעאל ידו בכל בכח ובחוקה על הבריות ואלו שניהם תכונות רעות מחולקות כל אחד ואחד נוטה לקצה אחד כאשר ידוע לתכמי אמת, ובשביל כך היו תכונתן ממאן לקבל התורה. אמנם בגמרא לא אמרו רק שהם לא רצו לקבלה, והכוונה בזה כי אין ראוי להם התורה והמצות שהם הפעולות והמעשים האלהיים שאין נפשם מוכן לזה, כי אם ישראל מצד נפשם האלהית ומפני זה ראוי להם הפעולות האלהיות והם מצות התורה. והוא עצמו מה שאמרו ד"ל (יבמות ס"א ע"א) אתם קרוים אדם ואין עכ"ם קרוים אדם. ביאר ענין זה שההבדל המיוחד אשר בין האדם ובין שאר בעלי חיים מה שהאדם יש לו נפש אלהית והנה אותם אשר יש להם נפש אלהית הם מוכנים

לו תכונה נפשית שאינה טובה, אין זה קשיא כלל כי מאחר שבא להתגייר הנה יש לו תכונה ישראלית, וכאשר נתגייר נעשה טפל לאומה הישראלית והרי הוא כמות. ועם כל זה אמרו (נה מ"ג ע"א) קשים גרים לישראל כמו ספחת כי הספחת מזוג אינו טוב ומקלקל הבשר שיש לו מזג טוב. ואל יקשה הרי נמצא כי ישראל היו העם הנבחר עם התכונה הטובה שהיתה להם היו להוטים ביותר אחר עבודה זרה מכל האומות, כי דבר זה יתבאר עוד באריכות בפרקים הבאים:

לדברים אלהיים כמו הנבואה ורוח הקדש ודבר זה לא תמצא רק בעם אשר בחר בו השם יתברך לכן הם קרוין אדם בפרט בשלימות, במה שיש בהם כל אשר ראוי להיות לאדם שנקרא אדם בפרט מפני שיש בו מעלה אלהית ואינו טבעי ולפיכך אתם קרוים אדם. ומפני זה המצות שהם הפעולות האלהיות מתיחסות בפרט לישראל בשלימות כאשר יתבאר עוד. ואל יקשה אם כן הגר איך אפשר שיהיה מקבל התורה כאשר יש

עצם התורה

3) (כח) החיים

"ומה שיש לנו לדעת עוד, שאף על פי שישראל כבר מוכנים הם מצד עצמם להיות לעבודתו יתברך, וגם הם פועלים בעצמם שלא בהכרח כלל, כמו שביארנו, אמנם כוח העבודה עצמה אינו ניתן להם אלא מידו יתברך, וזה מה שנתן להם בשעת מתן תורה, ומה שמקיים ומחדש לכל אחד ואחד תמיד. ונראה שזהו ענין הפרש שבין המצווה ועושה למי שאינו מצווה ועושה. כי האדם המצווה יש כוח בידו, מסור ממנו יתברך, שיתקן במעשיו התיקונים המצטרכים בבריאה, מה שאינו כן שאינו מצווה. וראיה לדבר, הכהונה, שהכהן העובד מתקן כל העולם, וזו שעבד - חילל וחייב מיתה, ולא עוד, אלא שהכהן עצמו שעבד בלא בגדים הרי הוא כור, כי הכל תלוי בכח העליון, הורמנא דמלכא, שביד המצווה לבדו. אמנם לא יינתן הכח הזה אלא למי שהוא מוכן מצד עצמו לקבלו, כי לא יינתן לא לכהמות וגם לא למלאכים, אלא לבני ישראל שכבר הוכנו לזה מתחילה.

ונראה כי זה מה שעשה הארון ב"ה לישראל בהר סיני, שהנה לא נתן להם שם התורה כולה במעמד ההוא, אבל היתה הכנה כוללת לכל עבודת המצוות, כי אז השלים להם תחילה כל העיטורים והמעלות הראויים לאדם העשוי לעבוד את יוצרו, שבתחילה נשפלו מעלתו להיות עלול ליצר הרע, כמו שביארנו, ואז נמשל ככהמות נדמה. ובבואם אל הר סיני, נתן להם הארון ב"ה כל היקר המגיע להם להשתלם במציאותם, להיות להם כח להיות משרתים אותו. ואז קירבם אליו באהבה, שהוא ענין "קרבנו לפני ה' ה' סיני" (נהגה של פסח), וכך מה שאנו אומרים בכל יום "קרבנתנו לשקד הגדול" וגו', והדביקם אליו באהבתו, ואז נתן להם תחילה הכח לשמור כל מצוותיו, ושמעשיהם בעבודתו יעשו הפרי הטוב המצטרך לתיקון הבריאה, והוא מה שכתוב 'ואתם תהיו לי כמקלט פהנים וגו' קדוש. ומשם והלאה נשאר ישראל מובדלים מן העמים.

ומעוטרים בכח עליון לשמור כל המצוות, לתקן בהם כל הבריאה כולה, וכמו שביארנו. ומתחדש דבר זה תמיד, שאינו נפסק מישראל, אלא כענין שנאמר (דברים טו ט) 'היום הזה נהיית לעם וגו' שחייב אדם לראות את עצמו כאילו מקבל תורה מהר סיני (פסיקתא וטא פ' ואתחנן), כי כל השבח הזה מתחדש לישראל דבר יום ביומו, ודבר בעתו".

לכו העולמות מתנהגים על ידי מעשי האדם, כי המה כפי נטייתם מעוררים שרש נשמתו העליונה שפועליהם, שהיא הנפש חיה שלהם, בהתנוצצו ינועו ויבצקו ויפייגו.

זהו שאמר, כאשר נפח באפיו הנשמת חיים, שהיא גבוהה מהעולמות ופנימיותם, אז ניהי האדם לנפש חיה - להעולמות. וכן כתב רבנו חיים ויטל ז"ל בשער הקדשה חלק ג' שער ב'. שנשמת האדם היא הפנימי שפועלם:

4) (כח) החיים

וכאשר קים כל המצוות בשלמות, בכל פרייהם ודקדוקיהם בצער הפעולה, ונוסף עליהם הצטרף עצם טהרת וקדשת המחשבה, הרי תפן כל העולמות והסדרים העליונים, ונעשה כלו בכל כחותיו ואבריו מרפכה להם, ומתקדשים מקדשתם העליונה, ויבדלו ה' ויפייגו עליו תמיד.

5) (כח) החיים

"כי קודם מתן תורה היה הממשלה ביד השם יתברך, ואחר מתן תורה נתן הממשלה ליד כל ישראל, כל אחד לפי בחינתו. כי אותיות התורה הם התלבשות רצונו של השם

יתברך, כי רצונו של השם יתברך שהמצוות יהיו כן. למשל מצוות תפילין, היה רצונו שיהיה בארבע פרשיות ובתים של עור ולא של כסף, כי כן רצונו, נמצא שרצונו מולבש בכל התורה. ועכשיו שהתורה מסורה בידינו, גם הרצון של השם יתברך מסורה בידינו. שאנו מושלין כביכול להיות רצונו כפי רצונו, וזה בחינת "ישאל ממלכותיו" (תהילים קיד ב) כנ"ל.

וזהו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה (ירושלמי ראש השנה פ"א): 'רבות עשית אתה ה' אלהי' (תהילים טו) - קודם מתן תורה. ואחר מתן תורה - 'נפלאותיך ומחשבותיך אלינו'. היינו שהכל בידינו. וזהו: 'אנכי ה' אלהיך הפועלך מארץ מצרים' (תהילים פא יא), היינו קודם מתן תורה היה הכל אנכי. ואחר מתן תורה - 'ה' רחב פיך ואמלאהו'.

6) (כח) החיים

ההכרות הפנימיות שבנשמה הולכות ומתחזקות בקרבה, כשיפנו לפנינו את הדרך מאבני המכשולים, שהם המחשבות הרעות, המדות והמעשים המקולקלים. מתרוממת מעצמה היא הנשמה אל חשקה העליון, להיות טובה וישרה, מוכנת בטהרתה לטהר המוסר, לקרבת אלהים, ועדינות הרוח, לאהבת הבריות, הצדקה, החסד והמשרים.

העבודות המעשיות והרוחניות, התורה והמצווה, החינוך וההרגל הטוב, אינם כי אם תוכנים כאלה, שהמכשולים מתפנים על ידם. והתנוצצות האורה העצמית מתחילה לחיות את חייה, כבקיעת השמש מתוך העננים. התרוממות הזיכוכית של הנשמה, מביאה היא לקדושה היותר עליונה, סוקרת היא את תמצית הטהרה בנקודתה היותר בהירה, מאוחדת היא עם פנימיותה של ההויה כולה, שהיא מחיה גם את חיצוניותה. על כן היא קרובה להארת רוח הקודש, שכל רזי עולם מתגלים לה.

7) (כח) החיים

השגאה לישראל במקורה הפסיכולוגי נובעת מהשלילה של שאיפת החיים הישראליים, במובן הלאומי והכללי, שזה הוא נגוד שנעשה מורגש ונפעל בפועל גם בלא הבנה וידיעה, "אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי" 4.

8) (כח) החיים

רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרו תרוייהו (שמור נפשך פן תשכח), תורה נתנה בארבעים יום ונשמה נוצרה בארבעים יום כל השומר את התורה נשמתו נשמרת וכל שאינו משמר את התורה אין נשמתו נשמרת. תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שמסר צפור דרוך לעבדו אמר לו כמדומה אתה שאם אתה מאבדה איסור אני נוטל ממך, נשמתיך אני נוטל ממך.